

самосвідомості студентів під час вивчення декоративно-прикладного мистецтва є здійснення пошуково-експедиційної роботи, відтворення старовинних рушників, удосконалення технології виконання вишивальних швів, дослідження етнолінгвістичного змісту українського рушника, вивчення досвіду роботи майстрів вишивки, особливостей семантики орнаментів, кольору, технології виконання швів та мережок, адже орнаментальні мотиви української вишивки мають своє коріння в історичних традиціях.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, сучасний процес становлення України як демократичної держави потребує розвитку особистості нового типу, яка має відповідати сучасним потребам національного розвитку і гідна представляти українську націю. Процес становлення нації, формування національної самосвідомості громадян є довготривалим і складним. Тому аналіз таких питань, як етнос, нація, національна самосвідомість та засоби її формування, є необхідним. Декоративно-прикладне мистецтво є носієм національних цінностей. І щоб зберегти національну самобутність, потрібно повернутися до українських національних джерел як дієвого засобу формування національної свідомості. Саме під час вивчення дисциплін циклу декоративно-прикладного мистецтва студенти художньо графічного факультету прилучаються до надбань національної творчості та духовності. Нами доведено, що декоративно-прикладне мистецтво має величезний вплив на формування національної самосвідомості особистості. Проблема формування національної самосвідомості студентів, на нашу думку, є актуальною, і тому потребує подальших досліджень.

Література

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво: навч. посібник / Є. А. Антонович, Р.В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич. – Львів: Світ, 1993. – 272 с.
2. Бойко А. М. Український рушник: засіб національного виховання і витвір народного декоративно-ужиткового мистецтва (на прикладі Полтавського вишиваного рушника) навч.-метод. посібник / А. Бойко, В. Титаренко :– Полтава: Верстка, 1998. – 72 с.
3. Гевко О. І. Національно-патріотичне виховання студентів вищих педагогічних закладів засобами декоративно-ужиткового мистецтва: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 Гевко Оксана Іванівна. – К., 2003. – 209 с.
4. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. Т.1. /Запаско Я.П. (керівник авторського колективу), Голод І.В., Білик В.І., Кравченко Я.О., Лупій С.П., Любченко В.Ф., Мельник І.А., Чарновський О.О., Шмагало Р.Т. – Львів, Афіша. 2000. – 364с., - 316 іл. – С. 169.
5. Концепція національного виховання студентської молоді: додаток до рішення колегії МОН: (протокол № 7/2-4 від 25 червня 2009 р.). [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.mon.gov.ua/newstmp/2009_1/13_07/koncept.doc
6. Оршанский Л. В. Трудовое воспитание подрастающего поколения в процессе внеурочных занятий народными промыслами: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Леонид Владимирович Оршанский. – К., 1990. – 179 с.
7. Прокопович Б. А. Зміст і методика навчання народним художнім ремеслам майбутніх учителів трудового навчання: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Богдан Антонович Прокопович. – К., 2000. – 190 с.
8. Сухомлинський В. О. Серце віддаюдітям / В. О. Сухомлинський. – К.: Рад. шк., 1977. – (Вибрані твори : у 5 т. / В.О.Сухомлинський; Т. 3. – С. 7 – 279).
9. Тхоржевський Д. О. Національна самосвідомість у школярів / Д. О. Тхоржевський, Р. О. Захарченко. – К.: Україна-Віта, 1996. – 168 с.
10. Хотинец В.Ю. Формирование этнического самосознания студентов в процессе обучения в вузе // Вопросы психологии. – 1998. - №3

УДК 378.015.31:398.8(=161.2)

Т. Коваль,

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри мистецьких дисциплін дошкільної
та початкової освіти

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,

T. Koval

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

Анотація. У статті здійснено аналіз базових дефініцій, з'ясовано природу музичного фольклору, уточнено та систематизовано жанрово-родове розмаїття музичного фольклору. Також зроблено акцент на найбільш яскравих постатях в історії педагогіки й виокремлено найвиразніші ідеї, що стосуються проблематики нашого дослідження. Розглянуто дитячий музичний фольклор, його особлива семантика, музична і поетична стилістика та педагогічні функції. Обґрунтована пропаганда ідеї української народності, самостійності української нації та українського історичного процесу, який є втіленням волелюбного демократичного духу українського народу. Осмислена педагогічна сутності українського музичного фольклору, прийняття його як ефективного засобу виховання і навчання підростаючого покоління.

Abstract. The article analyzes basic definitions, ascertains the nature of musical folklore, specifies and systematizes the genre-generic diversity of musical folklore. Also, the emphasis is placed on the most striking figures in the history of pedagogy and the most striking ideas about the issues of our study are outlined. The article considers children's musical folklore, its special semantics, musical and poetic stylistics and pedagogical functions. The propaganda of the idea of Ukrainian nationality, independence of the Ukrainian nation and the Ukrainian historical process, which is the embodiment of the freedom-loving democratic spirit of the Ukrainian people, is grounded. The pedagogical essence of Ukrainian folklore has been comprehended, its adoption as an effective means of education and training of the younger generation.

Ключові слова: фольклор, музичний фольклор, дитячий музичний фольклор, народнописенна творчість, національна свідомість, народність.

Key words: folklore, musical folklore, children's musical folklore, folk verse art, national consciousness, nationality.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На етапі становлення українського суспільства, в процесі активного державотворення особливої актуальності набуває проблема формування національної самосвідомості його громадян. Система національного виховання нині презентує невичерпні можливості народного музичного мистецтва для формування національної самосвідомості молодих поколінь.

Посилення уваги до нарощування духовного потенціалу нації та визнання домінантної ролі освіти в цьому процесі неодмінно актуалізує проблему підготовки вчителя, здатного стати своєрідним посередником для дитини в пізнанні нею навколишнього світу, транслятором культурно-мистецьких традицій, естетичного, утилітарного, морально-правового, світоглядного досвіду сотні поколінь, сконцентрованого у народно-мистецьких, у тому числі фольклорно-музичних творах. Це потребує від майбутнього педагога сформованих професійних компетентностей, що визначають його готовність до використання музичного фольклору як засобу виховання учнів. Особливої ваги набуває означена проблема співвідносно до підготовки майбутнього вчителя початкових класів, педагогічні функції якого безпосередньо реалізуються у формуванні емоційно-вольової сфери учнів. Молодший шкільний вік є особливим періодом у житті людини, що здатний стати своєрідним фундаментом саморозвитку особистості, створює сприятливі умови для формування основ національної самосвідомості та національної рефлексії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Проблема реалізації національноствірної функції фольклору в освітньому процесі стала предметом багатовекторного дослідження. Зокрема, історико-філософський аспект представлений працями Г. Гегеля, Л. Гумільова, В. Нестеренка, Ф. Прокоповича, Г. Сковороди та ін. Психологічний вимір проблеми презентують дослідження Б. Ананьєва, О. Асмолова, І. Беха, Л. Божович, В. Борисова, Л. Виготського, Б. Ельконіна, І. Кона, О. Леонтьєва, В. Москальця, В. Рибалки та ін. Теоретико-методологічні засади національного виховання та формування національної самосвідомості молодого покоління в умовах розбудови української державності містять праці М. Боришевського, Г. Ващенко, О. Вишневецького, П. Ігнатенка, В. Кузя, Ю. Руденка, М. Стельмаховича, Є. Сявавко, О. Сухомлинської, Т. Усатенко та ін. Для нашої роботи важливими є наукові дослідження потенціалу народної музичної творчості та можливості його використання в навчально-виховній роботі з учнями (О. Аліксійчук, О. Отич, Р. Ткач, Р. Дзвінка та ін.).

Формування мети статті: проаналізувати різноаспектні дослідження видатних педагогів та учених з метою визначення місця народних фольклорних зразків, як незамінного педагогічного засобу із надзвичайно потужною силою виховного впливу на особистість дитини у системі етновиховання дошкільника і молодшого школяра.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Використання творів народного музичного мистецтва в професійній діяльності вчителя початкових класів безсумнівно вимагає з'ясування їхніх власне педагогічних можливостей, що дозволить спроектувати ймовірні виховні впливи на школярів.

Насамперед визначимося із базовою дефініцією дослідження. У буквальному розумінні *фольклор* трактується як народна творчість. У фольклористичних джерелах уточнюється, що даний термін походить від англійського *folk* – рід, народ, *lore* – знання (в дослівному перекладі – “народна мудрість, народо-знавство”). Сучасні дослідники-фольклористи визначають *фольклор* як традиційну і сучасну творчість усної традиції [5, с. 5]. Саме усна форма поширення і передачі шляхом безпосередньої комунікації є основною ознакою фольклору, який тісно пов'язаний з різними сферами побуту і становить складову частину народної традиційно-побутової культури.

У процесі аналізу мистецтвознавчої та фольклористичної літератури з'ясовано, що самотність форм усної народної творчості, їх розмаїття, а також взаємозв'язок з традиціями культур родинних і сусідніх етносів дозволили вченим розглядати фольклор як особливий естетичний феномен, що має свою неповторну етнічну художню специфіку, а також форми відображення дійсності. Фольклорна спадщина будь-якого народу, на думку дослідників, – це унікальне джерело збереження духовно-культурних досягнень, що має ознаки національної приналежності і самотності. У ньому в концентрованій формі виражені естетичні, моральні ідеали і цінності, представлено світоглядний досвід сотень поколінь, закладено найважливіші принципи народної педагогіки.

Численними дослідженнями доведено, що саме менталітет як глибинний рівень колективної та індивідуальної свідомості, усталена й водночас динамічна сукупність настанов особистості, демографічної групи у сприйманні залежно від етногенетичної пам'яті, культури тощо [7, с. 79].

Невід'ємною складовою усіх культурних і духовних надбань народу є музичний фольклор. А. Іваницький, зазначає, що це та ланка, яка поєднує далеке минуле людства з сучасністю. Самопізнання людини, на думку фольклориста, не буде дієвим без проникнення у палеопсихологію, а один із шляхів такої трансмісії – наукове декодування фольклорної інформації, а також виховання почуттів на фольклорних текстах і мелодіях [5, с. 4].

Дослідники характеризують *український музичний фольклор* як сукупність відтворюваних голосом або на музичних інструментах мелодій чи інших звукових комплексів, які утримуються в пам'яті їхніх носіїв – українського народу – і з давніх часів живлять усну традицію через їх передавання від покоління до покоління. В. Доронюк зазначає, що народна пісенна творчість увійшла до культурно-історичного виміру як світоглядна проекція етносу на навколишній світ, вимір його діянь... Це пісенна розповідь про боротьбу за своє виживання, про війни, побут, виховання дітей, їхню мораль... Усе це знайшло втілення в музичному фольклорі [2, с. 37].

На всіх етапах розвитку педагогічної науки музичному фольклору надавалося особливе значення. Зупинимося на найбільш яскравих постатях в історії педагогіки й виокремимо найвиразніші ідеї, що стосуються проблематики нашого дослідження.

Так, українська народна пісня посіла чільне місце в творчості Г. Сковороди, яку він вважав засобом духовного розвитку особистості. Дослідники творчості філософа вказують на тісний зв'язок його світовідчуття і народної пісні. На думку музикознавців, цей зв'язок відчувається в поетично-образному змісті ліричних творів мислителя, їх формі і сутнісно-філософському наповненні, в схильності до хроматичного роду музики, що є свідченням внутрішнього чуття національної ідентичності. В основі багатьох творів філософа лежать мелодії українських народних пісень.

Популяризаторами української народної пісні стали видатні письменники і громадські діячі XIX ст. Їхня творчість увібрала багатство народнопісенної культури, органічно зрослася з нею. Зокрема, аналізуючи творчість Т. Шевченка, М. Сумцов звертає увагу на те, що народна поезія яскраво забарвила мову його творів, що відчувається в порівняннях, епітетах і символах, в його піснетворчості, в уривках його поезії, що містять цілі та частково перероблені пісні [13, с. 23]. Під впливом української народної пісні склалися естетичні та морально-етичні ідеали поета. Музичний фольклор Т. Шевченко вважав невичерпним джерелом народної мудрості, у якому відбилися помисли, надії і прагнення народу.

Ідея народності виховання досить випукло представлена в спадщині О. Духновича. Пісню педагог вважав одним з найефективніших засобів такого виховання, оскільки вона пробуджує і розвиває любов до рідного краю. У своєму творі “Народная педагогія” він писав: “На совість учителеві хай буде покладено і те, щоб в дітях збудив народолюбство і в серцях їх засвітив любов до своєї народності. ...Перший обов'язок людини є до Бога, другий же до свого народу. Для цього хай навчить дітей заради забави тим народним пісням, що знаходяться в збірці пісень і в альманахах. Бо

народні пісні приносять велику користь: людина відчуває власне краще чужого і збуджується в ній дух народоловства. Бо кров не можна приховати, а народ наш є нам найближчим і рідним” [3, с. 217].

Принцип народності у вихованні сповідував і К. Ушинський. Мову, рідну пісню педагог вважав підвалинами духовного життя. Він зазначав, що в рідній пісні, в рідних мелодіях, в устах народних поетів виразно відбивається глибокий, повний думки й почуття, голос рідної природи, в них одухотворяється весь народ і вся його батьківщина [14, с. 257].

Палкою шанувальницею української народної пісні була Л. Українка, про що свідчать укладені нею збірники “Дитячі ігри, пісні та казки Ковельського-Луцького і Новгород-Волинського повітів Волинської губернії”, “Народні мелодії з голосу Лесі Українки”. Любов до пісні, закладена з дитинства, проросла і в поетичних творах письменниці, які наскрізь просякнуті народнописенною мелодикою.

Великого значення народній творчості як засобу літературно-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного і молодшого шкільного віку надавала С. Русова [10]. Проповідуючи ідею створення національної школи, педагог зазначала, що мова в такій школі мусить стояти на чолі гуманітарного навчання і виховання. А тому вивчення літератури є одним із шляхів реалізації цього завдання. У народній творчості, народних думках й історичних піснях, зауважувала С. Русова, ми знаходимо розкішний мовно-літературний матеріал [10, с. 83].

По особливому трепетно ставились до народної пісні українські композитори-педагоги, відзначаючи як її довершену мистецьку природу, так і педагогічну цінність. Так, в основу своєї творчості поклав народну пісню М. Лисенко і радив робити це всім українським митцям. Досліджуючи творчість композитора, Р. Осипець вказує на такі його слова: “Народу зобов’язані ми всім. Народ – справжній найталановитіший творець усього кращого, що є в музиці і, несучи свою творчість в народ, ми лише частково повертаємо йому свій борг” [9, с. 43]. Розвиваючи кращі досягнення М. Лисенка, композитори О. Кошиць, К. Стеценко, Ф. Колесса, Я. Степовий, С. Людкевич, М. Леонтович, Б. Лятошинський, Л. Ревуцький підняли жанр народної пісні до рівня високохудожнього мистецтва.

Майстерно узагальнив і творчо використав усі надбання української музичної педагогіки, які були до нього, підніс народну пісню на новий рівень її осмислення М. Леонтович. Дослідник творчості композитора А. Завальнюк [4] з цього приводу зазначає: “М. Д. Леонтович володів природженим даром відчувати найхарактерніші, ледь помітні тонкощі народної пісні, красу її мелодії, правдивість і мудрість поетичного слова. Сумна, задумлива і елегійна українська пісня ще з раннього дитинства увійшла в свідомість і сформувала його як людину безмежної доброти, чисту, щиру і красиву душею. Композитор зумів проникнути в такі глибини національного мелосу і поезії, так розкрити дух, характер і картини побуту свого народу, як ніхто інший з його попередників і сучасників” [4, с. 5-6]. До суттєвих здобутків педагога-композитора відносять розроблену ним методику викладання співів у школі, організацію шкільних хорів, учнівських оркестрів. Цінною педагогічною знахідкою є записи митця про необхідність дослідження народної пісні, введення її до шкільного репертуару.

На прицілну увагу в цьому контексті заслуговують також ідеї вітчизняного композитора, хореографа і фольклориста В. Верховинця, який визнавав танцювальний рух, супроводжуваний народною піснею, потужним засобом виховання особистості. Він зазначав, що пісня і танець – це рідні брат і сестра. Як у пісні виливаються жарти, радощі й страждання народні, так і в танці та іграх народ проявляє свої почуття [1, с. 111]. Створена педагогом збірка ігор з піснями “Весняночка”, побудованих на фольклорному матеріалі, стала нині хрестоматійною, а вміщені у ній ігри пропонуються авторами діючих програм з музичного виховання для використання в роботі з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку [1].

Таким чином, прогресивна педагогічна наука високо поцінювала музичний фольклор як важливий чинник художньо-естетичного виховання особистості, розвитку народних виховних традицій.

Педагогічний потенціал фольклору взагалі і музичного зокрема, можливості його використання у навчально-виховній роботі з дітьми і нині активно досліджуються науковцями. Як правило, ця проблема перебуває в полі досліджень з етнопедагогіки (Г. Волков, Г. Кіт, Т. Коваль, Н. Лисенко, В. Мосіяшенко, М. Стельмахович, Є. Сявавко, О. Шикирінська та ін.). Останнім часом виокремилася така її галузь, як музична етнопедагогіка, що прицільно спрямована на вивчення, осмислення і впровадження в практику педагогічної освіти та виховання народної музичної спадщини. У працях вітчизняних учених, зроблено висновок про те, що прилучення школярів і студентства до народно-мистецької творчості сприяє насамперед формуванню у них національної свідомості та національної гідності (О. Вишневський, Г. Кловак, Т. Мартинова, О. Олійник, Р. Осипець, М. Стельмахович, В. Хрущ та ін.). У своєму дослідженні Р. Осипець переконливо

доводить, що через народну пісню та її соціальне функціонування зберігаються та збагачуються духовні цінності народу, які передаються від покоління до покоління. Ціннісні ж орієнтації, зауважує науковець, є одним із найважливіших утворень у структурі національної самосвідомості [9, с. 11-12].

Незаперечним є факт, що моральність людини є віддзеркаленням її духовної сфери. Досліджуючи взаємовідносини музичного мистецтва і духовного світу особистості, вчені висловлюють думку, що у внутрішній структурі є компоненти, унікальність змісту яких може бути передана тільки за допомогою мистецтва. Саме інтонаційна природа музики є джерелом проникнення в дитячу свідомість. Тому духовність особистості формується інтонаційною, художньою природою музичного мистецтва. В інтонаціях українського фольклору закладений розвиток людської сутнісної сили, вони забезпечують входження свідомості дитини в тон певного, генетично рідного соціального оточення. Об'єктивні можливості інтонацій музичного фольклору цілісно відображають його художню образність і здатні впливати на духовні характеристики особистості (М. Клепар [6]).

Як зазначалося вище, виховний ідеал, закладений у музичному фольклорі, має чітко виражену естетичну спрямованість. Не випадково естетика творів народнопісенної творчості, її вплив на формування почуттєвої сфери дитини стали предметом досліджень багатьох науковців. Їх значущість доводиться твердженням, що в джерелах народної мудрості народжується, твориться емоційно-образний каркас ментальності народу, той духовний код неповторного світосприйняття, який передається з покоління в покоління. А тому естетичний аспект фольклору є надзвичайно важливим, в ньому найвиразніше виявляється характер національного менталітету (К. Фролова [15]).

Українська народна пісня володіє здатністю формувати розуміння краси навколишнього світу, зокрема, природи рідного краю. Вона виховує витонченість світосприйняття, розвиває духовні потреби й інтереси, творчі здібності, в підсумку формує емоційно-естетичне ставлення до дійсності і мистецтва. Яскравими зразками можуть стати відомі українські народні пісні, що оспівують красу рідної землі, як-от: “Стоїть гора високая, по-під горою гай, зелений гай, густесенький, неначе, справжній рай”; “Ніч яка місячна, ясна, зоряна, видно, хоч голки збирай...”.

Неоціненне значення української народнопісенної творчості і в трудовому вихованні дітей і молоді. Народні пісні супроводжували і стимулювали трудовий процес; усім розмаїттям своїх художніх, емоційних, атрибутивних, пісенно-музичних засобів вони сприяли вихованню у молодого покоління любові до нелегкої сільськогосподарської праці, до землі, до хліба: “Ой ти, лане, ланочку, скажи мені правдочку. Чи дамо полю волю, а рукам спокою”, “Кінець нивоньці, кінець, понесемо ми вінець. Пожали, пов'язали, в копоньки поскладали”.

Серед усіх жанрів музичного фольклору найбільшою емоційною забарвленістю характеризується дитячий фольклор, до якого відносять колискові пісні, забавлянки, дитячі пісні, дитячі ігри з фольклорними компонентами, заклички, примовки, прозивалки, пісні календарно-обрядового циклу (колядки, щедрівки, веснянки, гаївки). Завдячуючи такій своїй особливості, він створює ненав'язливе педагогічне середовище, яке формується насамперед домінуванням ігрових моментів. Емоційна взаємодія з дитиною в образно-ігровій формі через спів, виразне інтонування і рух виступає основою їх загального розвитку і долучення до соціально-значущих цінностей [8, с. 94].

Особливий пласт у системі дитячого фольклору становлять колискові пісні. Це своєрідний жанр інтимно-ліричної пісні для дітей, який суттєво вирізняється з-поміж інших жанрів як своєю семантикою, музичною і поетичною стилістикою, так і педагогічними функціями. що колискова пісня володіє надзвичайною силою емоційного впливу на дитину. Її називають першою енциклопедією українознавства, оскільки через неї дитина вперше знайомиться зі світом рідного етносу, його мовою, релігією, історією, культурою, мораллю, звичаєвістю, через неї отримує перші уявлення про народні ідеали, про добро та зло, про те, що “можна” і що “не можна” [7, с. 53].

У власне дидактичній площині музичний фольклор розглядається як ефективний засіб розвитку мови і мовлення. Так, цілком очевидно, що народна пісня увібрала в себе всю красу і велич усної мови. Особливо це простежується в колискових піснях, мова яких “барвиста, соковита, приваблива, а сюжети прості й зрозумілі, насичені яскравими образами. ...Вони виробляють у дітей слух і будять чуття мови, мелодики, створеної народом” [Стельмахович М. Українська народна педагогіка / М. Стельмахович // Стельмахович М. Вибрані педагогічні твори : в 2-х т. / М. Стельмахович ; упор. Л. Калуська, В. Ковтун, М. Ходак ; за ред. Л. Калуської. – Івано-Франківськ ; Коломия : Вік, 2012. – Т. 2: Українська етнопедагогіка. – С. 121-354., с. 304].

Багаті навчальним змістом, мовно-виражальними засобами твори дитячого фольклору – пестушки, потішки, забавлянки, жартівливі пісеньки, заклички, примовки тощо. Їхнє призначення – з самого народження в доступній, цікавій формі вводити дитину у природне, предметне та соціальне довкілля, у світ складних людських взаємин, забарвлених різними емоціями. Ці твори розвивають зв'язне мовлення дитини, формують у неї естетичний смак, вчать виражати власні думки, стимулюють мовленнєву діяльність, заохочують до словесної творчості [16, с. 132].

Значний освітній потенціал закладено в дитячих іграх-піснях. Мета кожної з них – через наслідування підготувати дитину до життя і праці. Більшість з ігор-пісень відображають трудові операції, пов'язані з вирощуванням культур (“Огірочки”, “Мак”, “А ми просо сіяли”). Через багаторазове повторення ігрових дій народна дидактика прагне прищепити дітям повагу до праці, до народних традицій і звичаїв, бажання і вміння працювати [12, с. 319].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, аналіз фольклористичних, мистецтвознавчих, етнографічних, психолого-педагогічних джерел показав, що музичний дитячий фольклор займає особливу нішу у фольклорній спадщині українського народу. У системі етновиховання дошкільника і молодшого школяра – це незамінний педагогічний засіб із надзвичайно потужною силою виховного впливу на особистість дитини.

Осмислення педагогічної сутності українського музичного фольклору, прийняття його як ефективного засобу виховання і навчання обумовлюють необхідність спеціальної фахової підготовки майбутніх учителів до його використання в навчально-виховній роботі з учнями. Проектування майбутньої професійної діяльності із широким використанням народнопісенного матеріалу забезпечить успішне втілення в життя української національної ідеї, сприятиме духовному становленню підростаючого покоління, засвоєнню ним утверджених століттями і кристалізованих у підвалинах народної пам'яті загальнолюдських чеснот і цінностей.

Література

1. Верховинець В. Теорія українського народного танцю / В. Верховинець. – 4-е вид., випр. і доп. – К. : Мистецтво, 1968. – 147 с.
2. Доронюк В. Д. Українська музична етнопедагогіка : монографія / В. Д. Доронюк, М. В. Вовк ; Прикарпатський національний ун-т ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ : Плай, 2009. – 537 с.
3. Духнович О. В. Народная педагогія / О. В. Духнович // Васюк О. В. Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / О. Васюк, І. В. Сопівник. – К., 2010. – С. 212-217.
4. Завальнюк А. Микола Леонтович : дослідження, документи, листи : до 125-ї річниці від дня народження / А. Завальнюк. – Вінниця : Поділля-2000, 2002. – 256 с.
5. Іваницький А. І. Український музичний фольклор : підручник для вищих учбових закладів / А. І. Іваницький. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 320 с.
6. Клепар М. Український музичний фольклор як засіб морального виховання підростаючого покоління / М. Клепар // Гірська школа Українських Карпат : науково-методичний журнал. – 2010-2011. – № 6-7. – С. 180-183.
7. Коваль Т. В. Реализация воспитательного потенциала народной песни в украинской этнопедагогике / Т. В. Коваль // Веснік Мазырскага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя І. П. Шамякіна : навуковы часопіс / гал. рэд. В. В. Валетаў. – Мазыр : УА МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2014. – С. 77-82.
8. Нечай С. Педагогічний потенціал музики як засіб природовідповідного і цілісного розвитку особистості / С. Нечай // Вища школа. – 2010. – № 7/8. – С. 86-95.
9. Осипець Р. О. Формування національної самосвідомості майбутніх учителів засобами української народнопісенної культури / Р. О. Осипець. – К. : Магістр-S, 1999. – 207 с.
10. Русова С. Вибрані педагогічні твори : у 2-х кн. / С. Ф. Русова ; за ред. Є. І. Коваленко. – К. : Либідь, 1997. – Кн. 1. – С. 83-85.
11. Сивачук Н. Виховний потенціал українських народних колискових пісень / Н. Сивачук // Початкова школа. – 2006. – № 1. – С. 51-54.
12. Стельмахович М. Українська народна педагогіка / М. Стельмахович // Стельмахович М. Вибрані педагогічні твори : в 2-х т. / М. Стельмахович ; упор. Л. Калуська, В. Ковтун, М. Ходак ; за ред. Л. Калуської. – Івано-Франківськ ; Коломия : Вік, 2012. – Т. 2: Українська етнопедагогіка. – С. 121-354.
13. Сумцов М. Ф. Вага і краса української народної поезії / М. Ф. Сумцов. – Харків : Печ. дело, 1910. – 31 с.
14. Ушинський К. Д. Рідне слово / К. Д. Ушинський // Васюк О. В. Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / О. Васюк, І. В. Сопівник. – К., 2010. – С. 256-263.
15. Фролова К. Естетичний аспект народної пам'яті / К. Фролова // Фольклор і говори Наддніпрянщини : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 1997. – С. 3-11.
16. Шикирінська О. А. Художньо-естетична освіта як невід'ємна складова фахової підготовки майбутнього вчителя початкових класів / О. А. Шикирінська // Теорія і методика мистецької освіти: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф.: зб. наук. пр.: – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 8 (13). – С. 130-134.

УДК - 373.3 : 159

Л.Ліхницька,

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри мистецьких дисциплін дошкільної
та початкової освіти

Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

L.Likhitska,

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University